



## Generációs különbségek a nyilvánossághoz való viszonyulásban

**KÓS Anna PhD**

University of Arts, Târgu Mureş  
kos.anna@yahoo.com

**Abstract:** Differences Between Generations in Addressing the Public

*The individual's way of addressing the public had gone through a considerable change since the emergence of the social media. The internet makes it possible for anyone to become a content creator, and it gives them the necessary incentives to consider uploading shocking content a priority. Thus, the contents of the private sphere are becoming more and more acceptable to appear in front of the public eye.*

*It logically follows from this that public attitude is also changing, this being the central problem of my paper: the members of older generations are horrified that our constantly evolving technology provides opportunity for anyone (including groups having political interest in it) to thoroughly observe (or "spy") our personal lives, while younger generations do not quite understand the dangers involved, as they, by their own free will, present details of their private lives for anyone using social media to see.*

*Changing methods of communication always reshaped our understanding of the public sphere, but it seems that the gap between younger and older generations is now wider than ever. We must rethink not only our relationship with the public but also the notion of freedom of opinion and the borders between the private and the public sphere.*

**Keywords:** social media; content creator; generations; public sphere; private sphere.

A nyilvánossághoz való viszonyulás az egyik olyan sajátossága a társadalomnak, amely az online eszközök megjelenése után alapvetően megváltozott. A digitális médiafelületek lehetőséget nyújtanak arra, hogy bárki bemutatkozhasson tartalomkészítőként, és ráadásul a like-hajszra arra sarkallja ezeket a médiatartalom-készítésben járatlan, ilyen



irányú szakképzésben nem részesült alkotókat, hogy témaválasztásukban és ennek ismertetésében a legmeghökentőbb, legfigyelemfelkeltőbb megnyilvánulásokat részesítsék előnyben. Így a magánszféra eddig tabunak minősülő eseményei is egyre nagyobb mértékben válnak a nyilvános térben bemutatható témákká.

Logikusan következik a fentiekből az attitűdkülönbség, amelyről dolgozatom szól: a régebbi generációk képviselői borzadnak attól, hogy az egyre fejlettebb technika lehetőséget ad bárkinek (többek közt például az ebben érdekelt politikai csoportosulásoknak), hogy betekintést kapjanak életük legbensőbb köreibe is, az új generáció tagjai pedig nem is értik, mi ezzel a probléma, hiszen ők saját akaratukból, önként tárják magánéletük részleteit – figyelemfelkeltési vágyból – a szocializációs hálóik segítségével bárki elé.

A kommunikációs módszerek változásával természetesen eddig is korról korra változott a nyilvánosság értelmezése, de most, úgy tűnik, minden eddiginél élesebb a törés a régi és új generációk szemlélete között. Nemcsak a nyilvánossághoz való viszonyulásunkat, hanem egyúttal a véleményszabadság fogalmát, a magánélet és közélet határait is újra kell értelmeznünk.

A fenti gondolat, miszerint létezik generációs különbség a nyilvánossághoz való viszonyulásban, akkor fogalmazódott meg bennem, amikor nem sokkal ezelőtt<sup>1</sup> a romániai nagyvárosok főként fiatal lakói kivonultak az utcára, és hangosan, kitartóan tüntettek amellett, hogy ne hagyják leváltásuk a korrupcióelleni hatóság vezetőjét, aki közismerten minden véleményformáló személyt alapos, állandó megfigyelés alatt tart, és bizonyíték nélküli gyanú alapján bárkit letartóztat. Vagyis, úgy gondolták/ják, hogy annak a társadalomnak, amelyet ők, a fiatal generáció tagjai építenek, haszontalan alkotóelemei a személyi jogok, az ártatlanság vélelme és a jogállam egyéb tartozékai, amikhez mi, a régi generáció, olyan kétségbeesetten ragaszkodnánk, mivel fiatal korunkban megtapasztaltuk egy diktatúrában, hogy ezek hiánya mennyire félelmetessé tudta tenni mindennapi életünket.

Persze, 2001. szeptember 11-e után minden politikai elemző elmondta, hogy mostantól megváltozik a világ, vége a demokráciának, a jogállamiságnak, mert a biztonságunk olyan ellenőrzési rendszerek kiépítését teszi szükségessé, ami miatt mindenkinek teljesen átlátható módon kell élnie az életét, búcsút mondhatunk a magánszféránknak, a Nagy Testvér, a Big Brother, vagyis a titkosszolgálatok, mindent látni fognak életünk minden szegmensében, és ebbe bele kell törődnünk. A globális átrendeződésnek óriási segítséget adott az elmúlt évtizedekben zajló technikai fejlődés, amelynek egyik következménye a kommunikációs eszközök által nyújtott korlátlan lehetőség arra, hogy a

---

<sup>1</sup> A #rezist mozgalomról van szó, amely végül több mint egy évig izgalomban tartotta a közvéleményt.



mindennapi munkánkban használt gépek gyakorlatilag az agyunkba nyúlhassanak, és leolvashassák a gondolatainkat, vágyainkat, majd ezeket eljuttassák különböző helyekre, ahol mindezeket összesítik, elemzik, majd különböző (gazdasági, politikai) célokra felhasználják. Teljesen úgy érezhetjük magunkat, mint egy jól megírt scifiben.

A fent említett tünetések ideje alatt több különböző korú személlyel beszélgetve, az az érzésem támadt, hogy a fiatalabb generáció tagjai azért nem értik az aggodalmamat az állandó lehallgatásokkal és megfigyelésekkel kapcsolatban, mert tulajdonképpen őket nem zavarja az a teljes átvilágítottság, amely engem viszont nagyon.

Így elkezdtem ebből a szempontból megfigyelni a közösségi médiában megjelenő közléseket, és összevettem ezeket a média társadalomban betöltött szerepváltásáról szóló megállapításokkal.

### **Elemzési módszer**

A premisszák, amelyekből kiindultam:

- A nyilvánossághoz való viszonyulás egy olyan sajátossága a társadalomnak, amely az online eszközök megjelenése után alapvetően megváltozott.
- A digitális médiafelületek lehetőséget nyújtanak arra, hogy bárki bemutatkozhatson tartalomkészítőként.
- A magánszféra eseményei egyre nagyobb mértékben válnak a nyilvános térben bemutatható témákká.
- Létezik egy attitűdkülönbség a generációk között: míg a középkorúak és idősebbek borzadnak attól, hogy bárki betekintést kapjon akár életük legbensőbb köreibe is, az új generáció tagjai nem is értik, hogy mi ezzel a probléma, hiszen ők saját akaratukból, önként tárják magánéletük részleteit bárki elé.

A módszer, amelyet mindezen feltevések bizonyítására alkalmaztam, a kérdőívezés volt. A következő kérdésekre kellett válaszolniuk a megkeresett személyeknek:

- Hány éves?
  - a, 10-20 között;
  - b, 20-30 között;
  - c, 30-40 között;
  - d, 40-50 között;
  - e, 50 fölött
- Szokott-e közösségi oldalra feltenni képeket a családtagjairól beleegyezésük nélkül (például nagyszülőkről vagy kiskorú gyermekekről, testvéréről)?

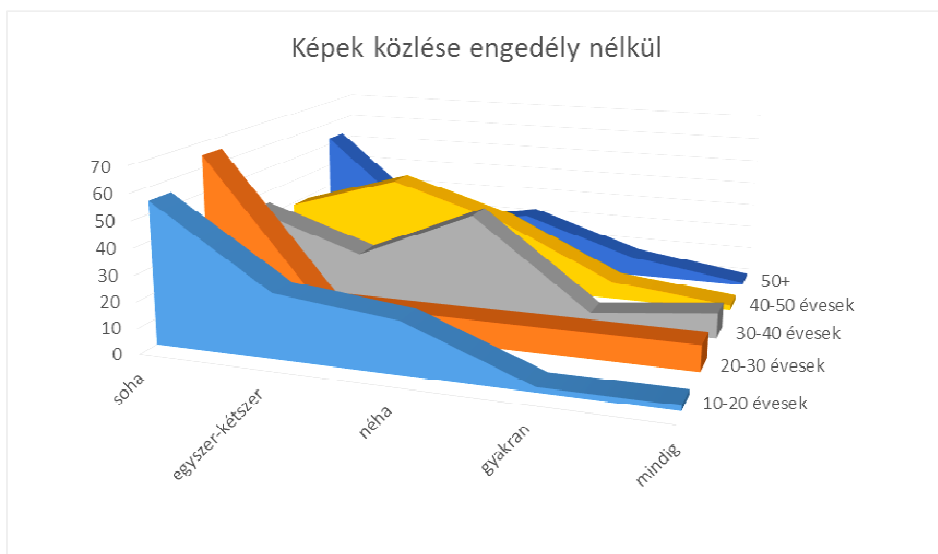


- a, soha;
  - b, egyszer-kétszer;
  - c, néha;
  - d, gyakran;
  - e, mindig
- Előfordult már, hogy meglepődött valamelyik ismerőse közlésén, mert véleménye szerint túlságosan mély betekintést nyújtott az intim/magánszférájába?
- a, soha;
  - b, egyszer-kétszer;
  - c, néha;
  - d, gyakran;
  - e, mindig
- Előfordult már, hogy valamelyik ismerőse szóvá tette, túl bizalmasnak tartja valamelyik közlését a közösségi felületen?
- a, soha;
  - b, egyszer-kétszer;
  - c, néha;
  - d, gyakran;
  - e, mindig
- Elgondolkodtatta már az a tény, hogy a közösségi oldalakra feltett adatait felhasználhatják különböző adatgyűjtő szervek?
- a, soha;
  - b, egyszer-kétszer;
  - c, néha;
  - d, gyakran;
  - e, mindig
- A Facebook bejegyzések adatgyűjtési céllal történő felhasználásával kapcsolatban nemrég kipattant vita megváltoztatta-e a posztolási szokásait?
- a, eszembe sem jut;
  - b, egyszer-kétszer eszembe jut;
  - c, néha eszembe jut;
  - d, gyakran eszembe jut;
  - e, igen



A kérdőívet a SurveyMonkey<sup>1</sup> által működtetett webes felületen helyeztem el, ennek segítségével közösségi oldalakon oszthatóvá, a felkért alanyok számára pedig néhány perc alatt, könnyedén kitölthetővé vált. Nem utolsó sorban, néhány klikkeléssel megoldható lett az adatfeldolgozás is.

Az adatok gyűjtésekor igyekeztem a különböző életkor-kategóriákból közel azonos mennyiségű adatközlőt megszólítani. Így összesen 523 kitöltött kérdőív alapján készítettem az alábbi grafikonokat, az öt korcsoportban kisebb eltérésekkel száz-száz válaszadó volt<sup>2</sup>.



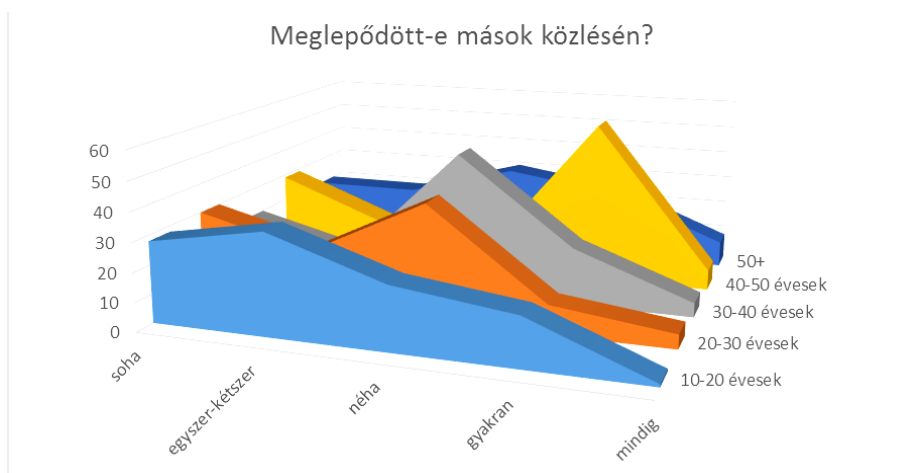
1. ábra: Szokott-e közösségi oldalra feltenni képeket a családtagjairól beleegyezésük nélkül (például nagyszülőkről vagy kiskorú gyermekekről, testvéréről)?

<sup>1</sup> SurveyMonkey által működtetett internetes oldal, amelyre külön adatvédelmi szabályok vonatkoznak. A webes felület úgy van kialakítva, hogy az nem rögzíti automatikusan az IP-címeket vagy az e-mail címetek.

<sup>2</sup> 10-20 évesek: 120 adatközlő;  
20-30 évesek: 97 adatközlő;  
30-40 évesek: 102 adatközlő;  
40-50 évesek: 89 adatközlő;  
50+ évesek: 115 adatközlő.

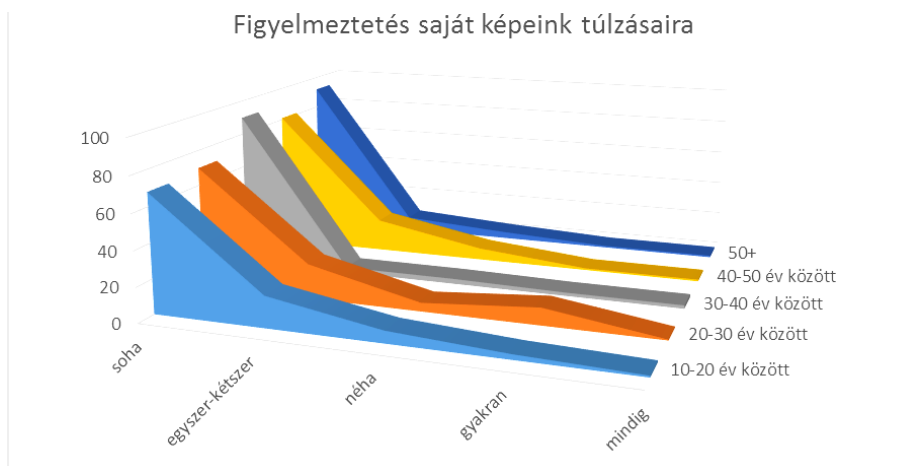


A kérdőív második kérdésére adott válaszokból (1. ábra) az derül ki, hogy kevesen közölnek képeket a családtagjaikról, azok tudta nélkül. Kilengés figyelhető meg a 30-40 és 40-50 év közötti korosztály tagjai között, akik „néha”, illetve „egyszer-kétszer” mégiscsak megteszik ezt, jellemzően a kisgyermek és unokák képét teszik fel hölgy válaszadók. Megfigyelhető, hogy az 50 fölöttiek valamivel óvatosabbak, mint a náluk fiatalabb, de 30 évnél idősebbek. Ebben a tekintetben a legfigyelmesebb a 20 és 30 év közötti korosztály.



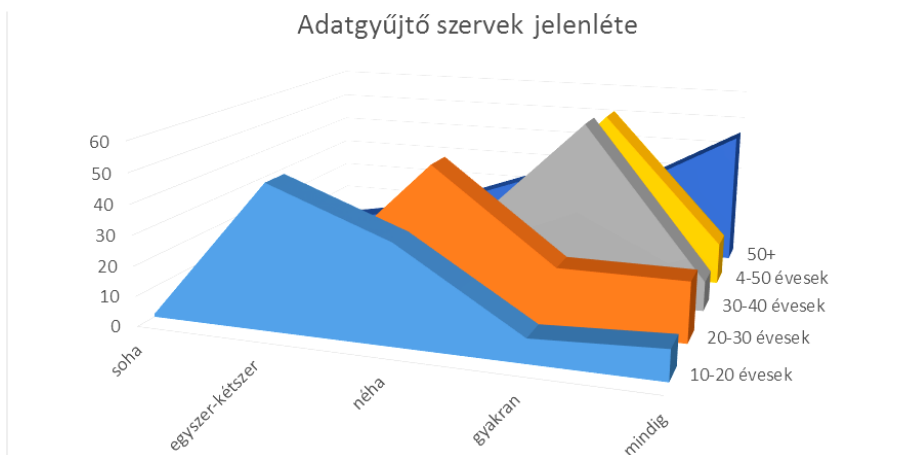
2. ábra: Előfordult már, hogy meglepődött valamelyik ismerőse közlésén, mert véleménye szerint túlságosan mély betekintést nyújtott az (intim) magánszférájába?

A harmadik kérdés arra vonatkozott, hogy ismerősei vallomásszerű, bensőséges érzelmeit kifejező posztolásait - mint például a fürdőszobában, tisztálkodás közben készült képek, sminkelés előtt-után típusú felvételek, vagy a házastárs, élettárs számára küldött érzelmes emotikonok nyilvános felületen való megjelenítése stb. - helyénvalónak tartják-e a válaszadók. Kiderült, hogy sokan rosszallják a fenti megjelenítéseket, legélénkebben a 40-50 év közötti adatközlőink kifogásolták ezeket. A grafikonon (2. ábra) vizuálisan követhető az idősödés sorrendjében megjelenő, egyre gyakoribb, helytelenítés mértéke.



3. ábra: Előfordult már, hogy valamelyik ismerőse szóvá tette, túl bizalmasnak tartja valamelyik közlését a közösségi felületen?

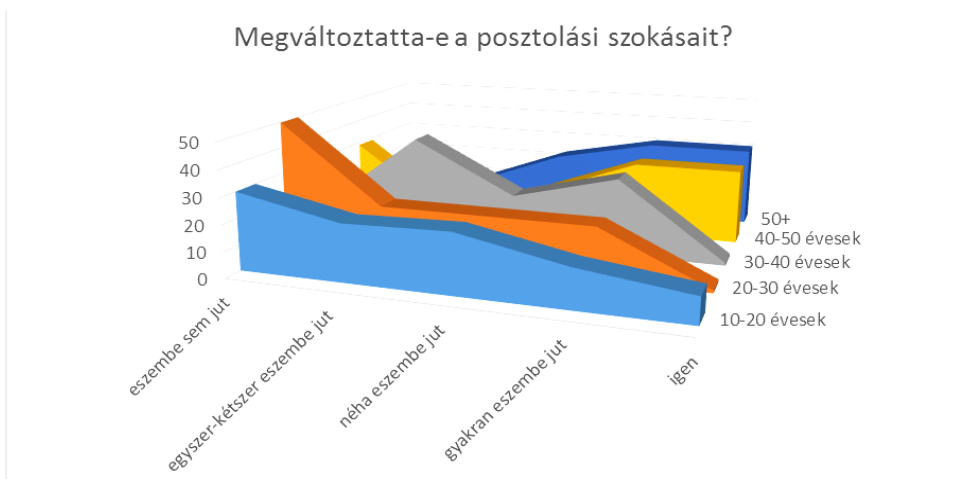
A negyedik kérdés válaszai (3. ábra) némileg ellentmondanak az előző kérdésre adott reakcióknak, mert bár világos, hogy elég sokat helytelenítünk az ismerőseink szocializációs hálón megjelenő képei, megosztásai közül, ezt nem szívesen hozzuk a tudomásukra. Életkortól függetlenül, nagyon ritkán kapott a válaszadók közül bárki figyelmeztetést ismerőseitől arra vonatkozóan, hogy valamely megnyilvánulását a nyilvános szférában túlzásnak tartanák.



4. ábra: Elgondolkodtatta már az a tény, hogy a közösségi oldalakra feltett adatait felhasználhatják különböző adatgyűjtő szervek?



Az ötödik kérdés válaszai (4. ábra) mutatják a legvilágosabban a generációk közötti különbséget az életünk átláthatóságára vonatkozó véleményünkben. Míg a tizenéveseket csak ritkán foglalkoztatja az a kérdés, hogy a nyilvános térben általuk elhelyezett információkból egyes intézmények következtetéseket vonhatnak le a magánéletük különböző szegmenseivel kapcsolatban, az egyre idősebb generációkra mind jellemzőbb ez a kérdésfelvetés. Minél idősebb volt a válaszadó, annál súlyosabbnak tartotta ezt a problémát.



5. ábra: A Facebook bejegyzések adatgyűjtési céllal történt felhasználásával kapcsolatban nemrég kipattant vita megváltoztatta-e a posztolási szokásait?

A felmérés előtti időszakban zajlott az első nagyobb vita<sup>1</sup> azzal kapcsolatban, hogy a szocializációs hálók a baráti kapcsolatok ápolásán kívül foglalkoznak-e adatgyűjtéssel is. A kérdőív ötödik kérdése erre vonatkozott, azt szerettem volna megtudni, hogy változtattak-e a Facebook, Twitter stb. felhasználási szokásain azok az információk, amelyek nyilvánosságra jutottak ezen felületek adatkezelési módjáról. A válaszokból (5. ábra) látható, hogy az idősebb korosztályhoz tartozók fontolták meg leginkább, kiteszik-e óvatlanul magukat annak a kockázatnak, hogy adataikat kereskedelmi, illetve politikai célokra használhassa fel akármilyen cég, intézmény. A tizenévesek posztolási szokásain

<sup>1</sup> Mark Zuckerbergnek, a Facebook kitalálójának 2018 áprilisában több alkalommal is számot kellett adnia az Egyesült Államok Kongresszusa előtt a Cambridge Analytica nevű céggel kapcsolatos adatkezelési botrányral kapcsolatban.





gyakorlatilag semmit nem változtatott ezeknek az információknak a nyilvánosságra kerülése, vagy azért, mert ők nem veszélyként élik meg ezt a helyzetet, vagy azért, mert azt gondolják, eddig is elég óvatosan bántak ezzel a digitális kapcsolatépítő lehetőséggel.

### **Következtetések**

A kommunikációs módszerek változásával eddig is korról korra változott a nyilvánosság értelmezése, ám most, úgy tűnik, minden eddiginél élesebb a törés a régi és új generációk szemlélete között. Számomra evidens, hogy nemcsak a nyilvánossághoz való viszonyulásunkat, hanem egyúttal a véleményszabadság fogalmát, a magánélet és közélet határait is újra kell értelmeznünk.